

«فرهنگستان» گزارش می دهد

صعود ۶۷ پله‌ای ایران در شاخص نوآوری

میثم اکبری خبرنگار گروه اقتصادی

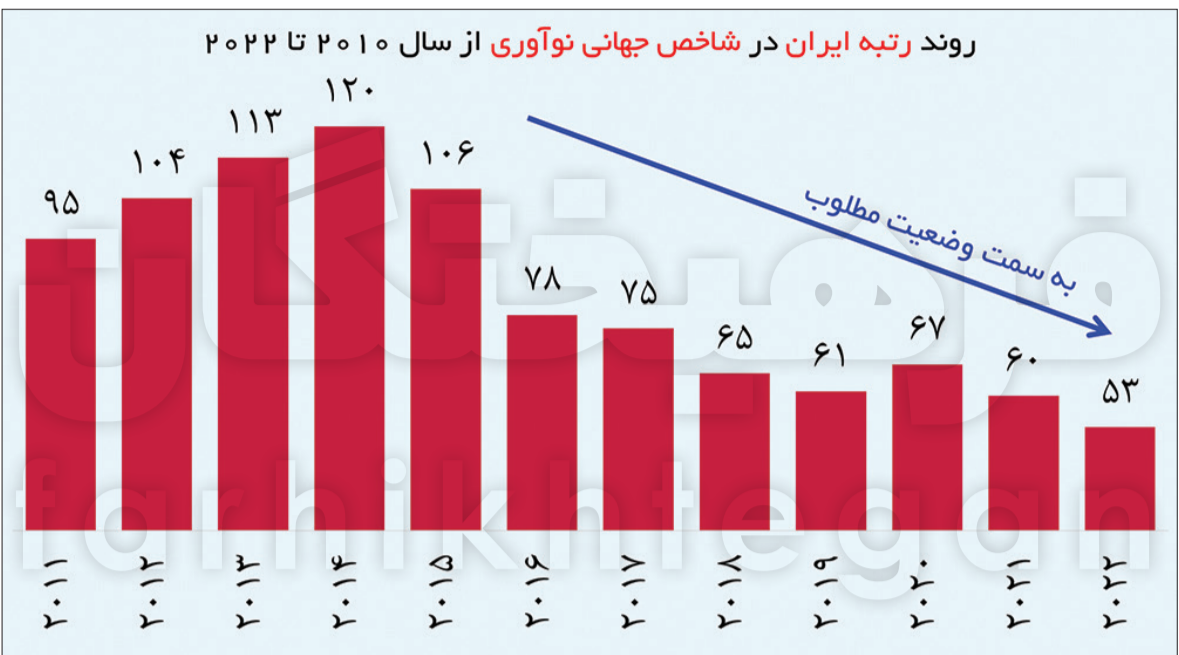
چند سالی است که بررسی اقتصادهای جهان رنگ و بوی دیگری به خود گرفته یعنی برخلاف گذشته که به توانایی و ظرفیت‌های صرفاً فیزیکی یا رشد اقتصادی کشور مورد نظر توجه می شد اما اکنون شاخص‌های دیگری نظیر نوآوری اقتصادی، ظرفیت گذار از بحران و همچنین پیچیدگی اقتصادی وارد مباحث این بخش شده است. شاخص جهانی نوآوری که از زاویه‌ای جدید اقتصاد کشورها را مورد ارزیابی قرار می دهد. این شاخص که از سال ۲۰۰۷ میلادی به صورت سالانه توسط سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) انتشار می یابد، عملکرد کشورهای مختلف را در حوزه نوآوری اقتصادی براساس شاخص‌های مختلف و متنوعی در دو دسته شاخص‌های ورودی و خروجی نوآوری بررسی می کند. شاخص‌های ورودی نوآوری دارای پنج زیرشاخص «موسسات و نهادها»، «سرمایه انسانی و پژوهش»، «زیرساخت»، «پیچیدگی بازار» و «پیچیدگی کسب و کار» و شاخص‌های خروجی نوآوری شامل دو زیرشاخص «خروجی دانش و فناوری» و «خروجی‌های خلاقانه» است که باید توجه داشت هر یک از زیرشاخص‌ها نیز دارای زیرمولفه‌های مختلفی هستند. براساس گزارش نوآوری اقتصادهای جهان در سال ۲۰۲۲، ایران در هفت سال اخیر توانسته از رتبه ۱۲۰ به رتبه ۵۳ صعود کند. البته این رشد مناسب نباید به عنوان حاشیه امنی برای اقتصاد ایران ترجمه شود چرا که کشورهای مختلف در تلاشند به صورت ممتد شرایط حاکم بر اقتصاد خود را از نظر آزادی فعالیت و خلاقیت اقتصادی، روان سازی قوانین برای جذب سرمایه در بخش‌های زیرساختی، نوآوری و اجرایی اقتصادی و... تسهیل کنند. موضوعی که در سایه عدم توجه مسئولان به فراهم ساختن شرایط ثبات از جنبه‌های مختلف قانونی، اجرایی و تشویقی می تواند برای اقتصاد کشور مشکل ساز باشد.

ایران در رتبه ۵۳ نوآوری اقتصادهای جهان

براساس گزارش سازمان جهانی مالکیت فکری، رتبه ایران در شاخص جهانی نوآوری تا سال ۲۰۱۴ نزولی بوده به طوری که از رتبه ۹۵ در سال ۲۰۱۱ به ۱۲۰ در سال ۲۰۱۴ تنزل یافته است؛ اما از سال ۲۰۱۵ به جز سال ۲۰۲۰ که رتبه ایران نسبت به سال ۲۰۱۹ که تنزل ۶ پله داشت، روند مثبتی تجربه کرده است و از رتبه ۱۰۶ در سال ۲۰۱۵ به رتبه ۵۳ در میان ۱۳۲ کشور در سال ۲۰۲۲ رسیده است. همچنین در سال ۲۰۲۲ رتبه ایران ۷ پله نسبت به سال ۲۰۲۱ ارتقا یافته است. طبق گزارش شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۲۲ ایران سریع‌ترین رشد عملکرد نوآوری را داشته، همچنین با بررسی اقتصادهای نوآور برتر به تفکیک منطقه مشاهده می شود که ایران بعد از هند دومین کشور نوآور در منطقه آسیای مرکزی و جنوبی است.

سونیس: نوآورترین اقتصاد جهان به مدت ۱۲ سال

اما درخصوص کشورهای نوآور در سطح دنیا و براساس گزارش ذکر شده شاخص جهانی، کشور سوئیس در فهرست نوآورترین اقتصادهای جهان توانسته است برای دوازدهمین سال متوالی و در سال ۲۰۲۲ در رتبه نخست قرار گیرد و پس از آن ایالات متحده، سوئد، انگلستان و هلند در رتبه‌های بعدی هستند. از سویی چین نیز در آستانه ورود به جمع ۱۰ کشور نوآور جهان قرار دارد. سایر اقتصادهای نوظهور نیز عملکردی قوی از خود به نمایش گذاشته‌اند؛ برای مثال هند و ترکیه برای اولین بار در میان ۴۰ کشور نوآور برتر جهان قرار گرفته‌اند. همچنین این گزارش نشان دهنده آن است که همزمان با خروج از همه گیری کووید ۱۹، اگرچه سرمایه گذاری های

پیش روی سیاستگذاران و مجربان دولتی باشد. چنانکه موضوع نوآوری به عنوان یک اولویت کلیدی در مسیر کشور به سمت توسعه و پیشرفت ملی گنجانده شده که در چهارچوب یک سیاست نوآوری روشن تدوین و دنبال شود. برای رهانشدن این موضوع، ایجاد یک کارگروه بین وزارتخانه‌ای برای پیگیری سیاست‌های نوآوری و موضوعات شاخص جهانی نوآوری از طریق «رویکرد کل دولت»، که در حالت ایده آل به بالاترین سطح دولت گزارش می دهد ضروری است. همچنین باید اطمینان حاصل شود که ارتباط با بازیگران نوآوری از هر دو بخش خصوصی و دولتی، از جمله استارت آپ‌ها، روسای دانشگاه‌های تحقیقاتی و خوشه‌های نوآوری موجود است و تعامل و مشورت جریان دارد. از سویی ایجاد شاخص‌های قابل اندازه گیری برای اهداف یا اقدامات سیاست نوآوری موضوعی مهم است تا بتوان از پیشرفت یا پسرفت اجرای سیاست‌ها اطلاع داشت و این شاخص‌ها با توجه به تحول و پیشرفت مرتباً مورد بازبینی و ارزیابی قرار گیرد.

پیشرفت در نوآوری نیازمند واقع گرایی

باید توجه داشت که در برنامه‌های تدوینی و هدف گذاری ها، اهداف رتبه بندی شاخص جهانی نوآوری بیش از حد بلندپروازانه و در نتیجه غیرواقعی تعیین نشود. از طرفی رتبه بندی شاخص جهانی نوآوری به ندرت در جبهش های بزرگ خصوصاً در رتبه‌های بالا از سالی به سال دیگر افزایش می یابد. این موضوع از یک طرف به زیرساخت‌های سخت این موضوع و از سویی دیگر به زیرساخت‌های نرم و جاری شدن فرهنگ نوآوری در اجزای اقتصادی بستگی دارد که اینکامه نباید انتظار داشت تغییرات خطمشی منجر به بهبود عملکرد شاخص جهانی نوآوری، به طور آنی نمایان شود زیرا وقفه‌های مهمی بین تدوین سیاست نوآوری، اجرا و تاثیر وجود دارد. نکته دیگر آن است که شاخص جهانی نوآوری نباید به عنوان برنده شدن در یک رقابت عددی تفسیر شود و انتظار تغییرات شگرف در ابعاد مختلف از آن داشت بلکه این شاخص تنها با تراتبی جزئی از توسعه و پیشرفت ملی است.

ایجاد اکوسیستم‌های نوآوری متعادل و کارآمد

واقعیت آن است که ایجاد تعادل و توازن میان ورودی‌های نوآوری نسبت به خروجی کارآمد مساله‌ای است که تمام کشورهای مطرح با آن دست و پنجه نرم می کنند. در این میان عده‌ای از کشورها توانسته‌اند میان این دو ارتباط مثبت و همگامی ایجاد کنند اما بسیاری از اقتصادها هنوز در تلاش برای تبدیل ورودی‌های نوآوری به خروجی کارآمد هستند. برخی از اقتصادها در تبدیل ورودی‌های نوآوری به خروجی بسیار کارآمد هستند. در میان گروه پرآرآمد، سوئیس به عنوان کشور رتبه اول شاخص جهانی نوآوری نسبت به سایر اقتصادهای پرآرآمد مانند ایالات متحده (رتبه دوم)، سوئد (رتبه سوم) و سنگاپور (رتبه هفتم)، در سطوح مختلف ورودی‌های نوآوری، تولیدات و نوآوری بسیار بالاتری تولید می کند و به اصطلاح خروجی نوآورانه تری دارد. (شکل ۱۲). درخصوص ورودی‌های نوآوری نیز آلمان که در رتبه هشتم همان سطوح خروجی را با ایالات متحده و هلند (پنجم) تولید می کند، در سطوح پایین تر ورودی‌های نوآوری است.

در آسیای مرکزی و جنوبی، هند که در سال ۲۰۱۵ در رتبه ۸۱ و در سال ۲۰۲۱ در رتبه ۴۶ قرار داشته است اکنون جایگاه ۴۰ را در اختیار دارد. پس از هند نیز ایران با رتبه ۵۳ دیگر در جایگاه دوم منطقه حضور دارد. ایران که در سال ۲۰۱۴ در رتبه ۱۲۰ دنیا قرار داشت پس از این سال در تمام سال‌های بعد (به جز ۲۰۲۰) همواره روند روبه رشدی را تجربه کرده است تا این رتبه طی هشت سال با ۶۷ رتبه رشد از ۱۲۰ به ۵۳ در دنیا برسد. نتیجه این روند روبه رشد آن است که به اعتقاد سازمان جهانی مالکیت فکری خود را به عنوان یک اقتصاد با درآمد متوسط با پتانسیل تغییر چشم انداز نوآوری جهانی تثبیت کرد. پس از ایران نیز ازبکستان با رتبه ۸۲ و قزاقستان با رتبه ۸۳ در جایگاه سوم و چهارم جهانی قرار دارند.

رتبه ایران در زیرشاخص‌های نوآوری

طبق گزارش شاخص نوآوری جهانی اقتصادها در سال ۲۰۲۲ و بررسی ورودی‌ها و خروجی‌های نوآوری اقتصاد ایران و در بخش نوآوری‌های ورودی؛ در سرفصل هزینه در آموزش و پرورش، مجموع مخارج ایران در این بخش برابر با ۳٫۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰ بود که ۲ واحد درصد نسبت به سال قبل کاهش داشت و معادل رتبه شاخص ۹۴ بود. در شاخص فارغ التحصیلان رشته‌های علوم و مهندسی نمرات در سال ۲۰۲۰ عملاً بدون تغییر نسبت به سال قبل و معادل رتبه شاخص ۵۰ بوده است. همچنین هزینه ناخالص تحقیق و توسعه که طی سالیان اخیر در ورودی اقتصاد ایران نیز معادل ۰٫۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۹ بوده که رتبه ۴۵ را در این معیار برای ایران به ارمغان آورده است. همچنین ایران در رتبه بندی دانشگاه‌ها رتبه ۴۳، دسترسی به خدمات فناوری اطلاعات رتبه ۶۳، تنوع صنایع داخلی رتبه شاخص ۳۸، اشتغال دانش محور رتبه ۷۸ را در سال ۲۰۲۰ کسب کرده است.

اما درخصوص خروجی‌های نوآوری اقتصادی، در شاخص اختراعات براساس مبتدا رتبه ۱۰، تولید با تکنولوژی بالا که به ۳۸٫۴ درصد از تولید رسیده رتبه ۲۹، در حوزه پیچیدگی تولید و صادرات رتبه ۷۸، صادرات فناوری پیشرفته که معادل ۱۵۳٫۱ میلیون دلار در سال ۲۰۱۸ بود رتبه ۱۱۱، ارزش برند جهانی رتبه ۷۶ و در صادرات خدمات فرهنگی و خلاقانه که به ۸۶٫۲ میلیون دلار در سال ۲۰۲۰ رسید رتبه شاخص ۷۴ را در معیارهای ذکر شده و در میان کشورهای که بررسی شدند به ثبت رسانده است.

شاخص جهانی نوآوری: از انتظار تا واقعیت

نگاهی به روند نوآوری در کشورهای مختلف دنیا نشان از آن دارد که مقوله نوآوری و بهره گیری از آن در ابعاد مختلف اقتصاد کشور، اولاً مساله‌ای تک بعدی و محدود به بخش اقتصاد نبوده و دارای اجزای مختلفی است که در ساختار حکایت و چه در بخش‌های صنعتی و علمی- است و دوماً محدود به سندی نویسی، ابلاغ و بخشنامه نمی شود؛ بلکه فرآیند ایجاد و حفظ خط ارتباطی اجزای دخیل، فعالان غیردولتی و غیرحاکمیتی با نهادهای مسئول و ارتباط‌دهی بخش‌های جدا از هم- به شکل پیوند مستقیم یا از طریق تشکیل شکل‌های فنی- از موارد مهمی هستند که باید

نوآوری در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ افزایش یافته اما چشم انداز سال ۲۰۲۲ دارای ابهاماتی است؛ زیرا عدم قطعیت آن هم در سطوح جهانی مشاهده می شود که اثر خود را در برنامه ریزی و بهره‌وری مبتنی بر نوآوری نشان می دهد لذا پیش بینی می شود در این دوره عملکرد ضعیفی را در تمام کشورها با تفاوت‌هایی شاهد باشیم. همچنین علاوه بر سرمایه گذاری در نوآوری باید به چگونگی تبدیل آن به آثار اقتصادی و اجتماعی نیز توجه ویژه‌ای شود زیرا هدف استفاده از فناوری کمک به تسهیل فرآیندهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است.

شکاف دائمی نوآوری منطقه‌ای

نگاهی به کشورهای پیشرو در شاخص نوآوری نشان می دهد کشورهای آمریکای شمالی، اروپا، آسیای جنوب شرقی، آسیای شرقی و اقیانوسیه آسیای جنوب شرقی همچنان در این خصوص پیشرو هستند و امکان تغییر در رتبه بندی مناطق جهان در عملکرد نوآوری حداقل تا یک سال آینده پیش بینی نمی شود. در میان کشورهای با رتبه بالاتر نیز کشورهای واقع در آمریکای شمالی و اروپا همچنان پیشتاز هستند و پس از آن آسیای جنوب شرقی، آسیای شرقی و اقیانوسیه قرار دارند و از سمتی دیگر کشورهای شمال آفریقا و غرب آسیا، آمریکای لاتین، مرکز و جنوب آسیا به عنوان کشورهای با رتبه کم در شاخص نوآوری قرار دارند.

رتبه ایران در شاخص‌های نوآوری جهانی- سال ۲۰۲۲		
نام بخش	زیربخش	نمره (درصد)
۱- نهادها	کل	۱٫۳۱
	محیط سیاسی	۹٫۳۶
	محیط نظارتی	۱٫۴۳
۲- سرمایه انسانی و تحقیق	کل	۳٫۵
	تحصیلات	۱٫۴۴
	آموزش دانشگاهی	۴٫۴۶
۳- زیرساخت	تحقیق و توسعه (D&R)	۴٫۱۲
	کل	۱٫۴۱
	فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)	۴٫۶۵
۴- پیچیدگی بازار	زیرساخت‌های عمومی	۳٫۴۳
	پایداری محیطی	۷٫۱۷
	کل	۸٫۵۶
۵- پیچیدگی کسب و کار	کل	۱٫۲۷
	اعتبار	۵٫۹۶
	سرمایه گذاری	۶٫۴۶
۶- خروجی‌های دانش و فناوری	تجارت، تنوع و معیاس بازار	۹٫۴۶
	کل	۷٫۱۸
	دانش کارکنان	۲٫۱۹
۷- خروجی‌های خلاقانه	پایوندهای نوآوری	۱٫۱۸
	جذب دانش	۷٫۱۸
	کل	۷٫۲۶
۸- دارایی‌های نامشهود	ایجاد دانش	۵٫۴۲
	تاثیر دانش	۸٫۲۷
	انتشار دانش	۸٫۰۹
۹- خلاقیت تلنابن	کل	۸٫۳۱
	دارایی‌های نامشهود	۲٫۶
	کالاها و خدمات خلاقانه	۴
۱۰- خلاقیت تلنابن	خلاقیت تلنابن	۶٫۲
	کل	۷٫۲۶
	ایجاد دانش	۵٫۴۲
۱۱- خلاقیت تلنابن	تاثیر دانش	۸٫۲۷
	انتشار دانش	۸٫۰۹
	کل	۸٫۳۱
۱۲- خلاقیت تلنابن	دارایی‌های نامشهود	۲٫۶
	کالاها و خدمات خلاقانه	۴
	خلاقیت تلنابن	۶٫۲

مختصات مطلوب اصلاح ساختار بودجه

تورم و افزایش رشد اقتصادی کشور بوده که آن طور که باید مورد توجه رسانه‌ها و افکار عمومی قرار نگرفته است.

اصلاح نظام مالیاتی

سنجش میزان دریافت مالیات در دنیا بر اساس شاخص مالیات بر تولید ناخالص داخلی محاسبه می شود. این شاخص در کشور ما در حدود ۸ درصد است، در حالی که این شاخص در کشورهای توسعه یافته با ۳۰ درصد می باشد. این نسبت به خوبی نشان دهنده پایین بودن میزان مالیات‌ستانی در کشور است. افزایش میزان مالیات‌ستانی به سطح کشورهای در حال توسعه علاوه بر نقش جدی در کاهش کسری بودجه دولت و تورم، می تواند به عنوان اهرم تنظیم گر در نظام اقتصادی کشور تبدیل شود، برای مثال دولت با استفاده از اهرمی مثل مالیات بر عایدی سرمایه خواهد توانست انگیزه‌های سوداگران را به سمت فعالیت‌های مولد و تولیدی سوق دهد. در واقع دال مرکزی مطالبات از دولت، که در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز به آن اشاره شده است، باید جایگزینی درآمدهای نفتی به جای درآمدهای مالیاتی باشد. با این وجود در دولت‌های گذشته این اصلاحات بابتی مهمی سیاستگذاران مواجه شد، دولت فعلی نیز درصدد اصلاح نظام مالیاتی از طریق پیشبرد طرح‌هایی نظیر مالیات بر عایدی سرمایه و قانون پایه‌های فروشگاه‌های است، اما روند پیگیری آن در پیچ و خم‌های اداری بین دولت و مجلس معطل مانده که جای خالی رسانه‌های تخصصی اقتصادی در فرآیند نمودن مطالبه عمومی برای تسریع روند اصلاحات در نظام مالیاتی بیش از پیش احساس می شود.

بهره‌وری هزینه‌های دولتی

کاهش هزینه‌های دولتی یکی از راهکارهایی است که همواره جهت کاهش کسری بودجه دولت مطرح می شود. با این وجود در حال حاضر به نظر می رسد افزایش بهره‌وری هزینه‌های دولتی نسبت به کاهش این هزینه‌ها، دستور کار مناسب‌تری باشد. رهبر انقلاب در ابلاغیه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اهرم‌برد خروج دولت از تصدی گری را با ملاحظات نهادی و به صورت تدریجی در پیش گرفت، افزود، «امام‌سازمانده دولت‌های مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و مطالبه خروج دولت از تصدی گری روی زمین مانده است. دولت سیزدهم نیز از ابتدای استقرار خود از کلیات این طرح حمایت کرد، اما تاکنون فاقد هرگونه ایده مشخص برای مستقر به جای استفاده از این سیاست برای افزایش بهره‌وری هزینه‌های خود، نگاه درآمدی به خصوصی سازی‌ها داشتند که این امر منجر به ایجاد برخی رویه‌های غلط در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ شد. این سیاست‌ها در سال ۱۳۸۴ توسط رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، اما کماکان در بر همان پاشنه قبلی چرخیده و